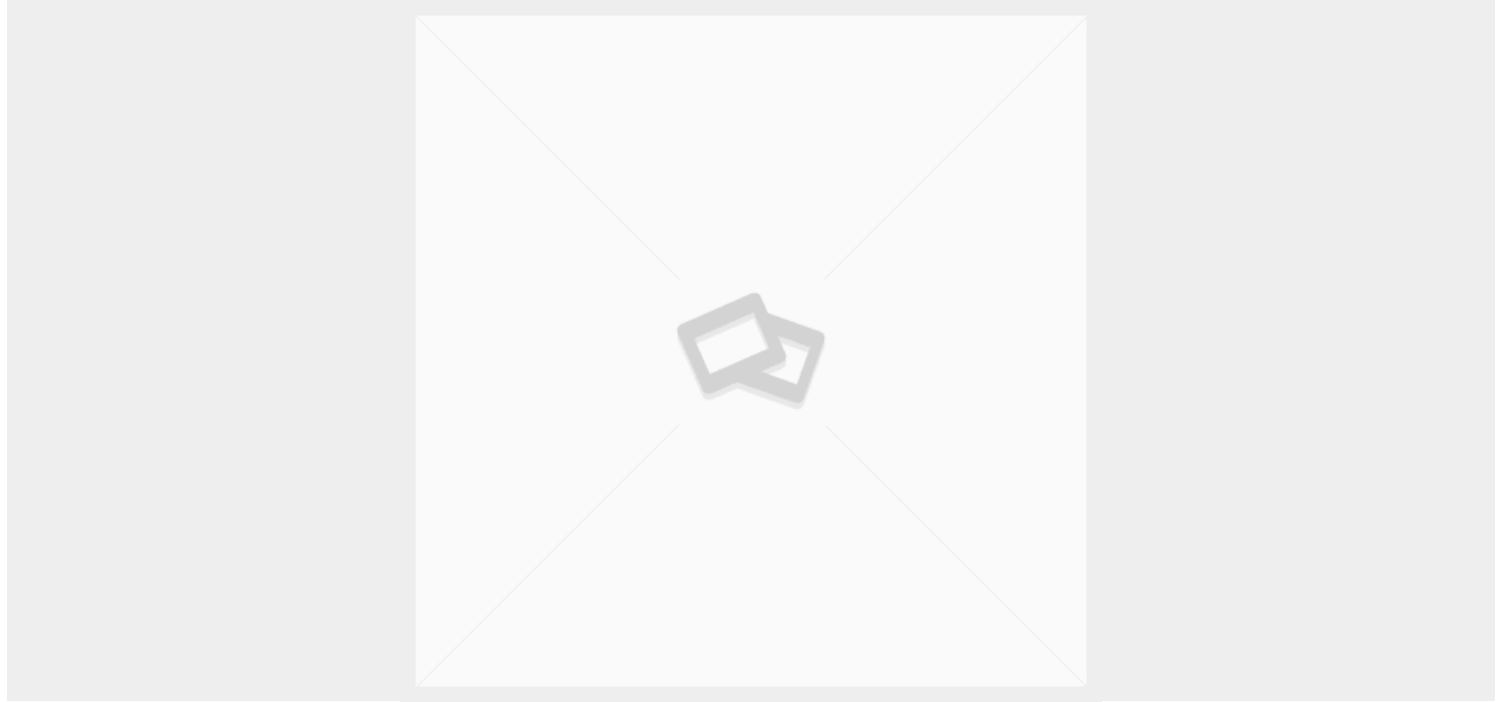

ՍՓԻՒՔԵԱՆ ԹԵ ՀԱՄԱՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆ...

Posted on November 28, 2010 by Keghart

Category: [Opinions](#)

Վրեժ-Արմեն, Հորիզոն, Մոնթրեալ, 22 Նոյեմբեր 2010

✘ Գաղափարը շատ երկար ատեն է վեր գոյուլթիլն ունի: Շատեր արտայայտուած են այդ մասին, ի միջի այլոց նաեւ այս տողերը գրողը:

Այս օրերուն վերստին կ'արծարծուի ան, ու կ'արծարծուի տարբեր կողմերէ: Գուցէ տարբեր դրդապատճառներով:

Վրեժ-Արմեն, Հորիզոն, Մոնթրեալ, 22 Նոյեմբեր 2010

✘ Գաղափարը շատ երկար ատեն է վեր գոյուլթիլն ունի: Շատեր արտայայտուած են այդ մասին, ի միջի այլոց նաեւ այս տողերը գրողը:

Այս օրերուն վերստին կ'արծարծուի ան, ու կ'արծարծուի տարբեր կողմերէ: Գուցէ տարբեր դրդապատճառներով:

Նաեւ՝ Հարաւային Գալիֆորնիոյ համալսարանին մէջ, Լոս Անճելըս, գիտաժողով մը տեղի ունեցած պիտի ըլլայ այս օրերուն՝ շուտով կը լսենք այդ մասին, կ'ենթադրեմ: Կ'արժէ սակայն անգամ մը եւս, ու դեռ բազում անգամներ խօսիլ այս մասին, վիճիլ, քննել ու քննարկել, մինչեւ որ գաղափարը բիւրեղանայ ու գործադրութեան դրուելու հանգրուանին հասնի:

Անկէ առաջ ցանկալի է որոշ յստակացումներ կատարել:

Առաջին հարցը, որ կը ծագի, նման խորհրդարանի մը բնոյթն է: Համահայկակա՞ն թէ համասփիւռքեան պիտի ըլլայ ան: Հայաստանը մաս պիտի կազմէ՞ անոր, թէ ոչ: Ասիկա հիմնական հարց է, քանի որ երկու բնոյթները իրարմէ մեծապէս կը տարբերին իրենց նպատակներով:

Իսկ այդ հարցումին պատասխանելու համար անհրաժեշտ է ճշդորոշել նպատակները: Ի՞նչ նպատակներ պիտի հետապնդէ համասփիւռքեան խորհրդարան մը, եւ ի՞նչ նպատակներ՝ համահայկականը: Արդեօք մէկը միւսը կը բացառէ՞, թէ կ'ամբողջացնէ:

Արդեօք «Սփիւռք» հասկացողութիւնը կարելի է յստակօրէն սահմանել, որպէսզի կարելի ըլլայ սահմաններ ճշդել, նպատակներ դնել ու անոնց հասնելու համար լաւագոյն ճանապարհը որոշել:

Սփիւռքը ամբողջ Արտերկի՞րն է, երկրէն՝ Հայաստանէն (ներառեալ հայաբնակ եւ արդէն ոչ հայաբնակ հողերէն) դուրս գտնուած հայութեամբ:

Կամ՝ արդեօք միայն կազմակերպուած հայ զանգուածներն են, որ «Սփիւռք» հասկացողութեան տակ կ'իյնան:

Իսկ այդ զանգուածները ինչպե՞ս սահմանել: Հայց. եկեղեցւոյ թեմե՞րն են, առաւել յարանուանութիւնները, իսկ այդ թեմերէն ու յարանուանութիւններէն դուրս գտնուողները: Կուսակցութիւններն են, առաւել իրենց ուղեկից կազմակերպութիւնները, իսկ անոնցմե՞ դուրս գտնուող կազմակերպութիւններն ու անհատները: Ի՞նչ է ասոնցմէ իւրաքանչիւրին «տեսակարար կշիռ»ը՝ միւսներուն բաղդատմամբ: Կարելի՞ է խորհրդարան գոյացնել ընտրութեամբ, իւրաքանչիւր սփիւռքահայ մարդու մէկ քուէին իրաւունքով:

Իսկ ինչպե՞ս կ'առաջադրուին թեկնածուները, որո՞ւ կողմէ, իրենք զիրե՞նք թեկնածու կը դնեն: Ի՞նչ չափանիշներով կ'ըլլայ թեկնածուներու առաջադրումը՝ անհատներուն համոզումները թէ ... նիւթական միջոցները կ'առնուին նկատի:

Այս բոլորին մէջ ըսելիք մը պիտի ունենա՞ն սփիւռքահայ կեանքի գլխաւոր կռուանները՝ ազգային-թեմական կառոյցները, կուսակցութիւնները, անոնց ուղեկից բարեսիրական, ընկերային, երիտասարդական, մշակութային կազմակերպութիւնները, տակաւին՝ ոչ-ուղեկից այլ կազմակերպութիւններ:

Յաճախ կը խօսուի Սփիւռքի հայութեան ծայնը լսելի դարձնելու մասին, մէկ ինքնութեամբ այդ ծայնը արտայայտելու մասին:

Այստեղ եւս հարցականներ կը բարձրանան: Ի դիմաց որո՞ւն ներկայանալու համար՞ աշխարհի՞ն, որու լսարանը Միացեալ ազգերո՞ւ կազմակերպութիւնն է, իսկ ազգերը իրենց պետութիւններով կը ներկայացուին, եւ ոչ ... սփիւռքներով: Այլապէս, հայրենիքի՞ն լսելի դարձնելու համար մեր ծայնը:

Տակաւին, որո՞նք են այն հարցերը, որ մեր Սփիւռքի կամ սփիւռքներու ներկայացուցիչներէն բաղկացած խորհրդարանը պիտի դնէ իր օրակարգին վրայ ու որոնէ համահայկական լուծումներ:

Հայ դա՞տը, որուն շուրջ կը թուի թէ այլեւս նկատառելի տարակարծութիւն չկայ: Հայ դատի հետապնդո՞ւմը. հետապնդում կը նշանակէ գործադրութիւն, իսկ խորհրդարանը գործադիր մարմին չի կրնար ըլլալ, օրէնսդիր մարմին է: Ուրեմն նաեւ Սփիւռքի կառավարութիւնն է պէտք, որ խորհրդարանին տուած որոշումները գործադրութեան դնէ: Ուրեմն, կայ նաեւ կառավարութիւն մը ընտրելու հարցը...

Հայ դատէն զատ, ի՞նչ այլ հարցեր այդ ընդհանրական բնոյթը կրնան ունենալ, հայապահպանո՞ւմը, իր կրթական եւ մշակութային բոլոր երեսներով, Հայաստանի ու Արցախի ամրապնդման հա՞րցը, որ հետզհետէ պիտի դառնայ ոչ միայն Սփիւռքի հարցը, այլեւ Սփիւռքը կենդանի պահելու գլխաւոր կռուանը, ու Հայ դատին հետ՝ Սփիւռքի գոյութեան առանցքը:

Այս նպատակները, սակայն, միայն Սփիւռքի՞ կը վերաբերին, թէ՛ համայն հայութեան: Եւ կու գանք դարձեալ վերելը դրուած առաջին հարցումին՝ համահայկական թէ

համասփիւռքեան խորհրդարան:

Կարելի՞ է երեւակայել հայութիւն մը, որուն հայրենաբնակ փոքրամասնութիւնը եւ արտերկրաբնակ մեծամասնութիւնը տարբեր դեմքերով ներկայանան աշխարհին, գուցէ եւ հակադիր ճակատներով: Այսպէ՞ս կը լուծուի աշխարհի առջեւ մէկ ձայնով ներկայանալու առաջադրանքը: Եւ եթէ երկու կամ անէլի ըլլան այդ ձայները, մէկի փոխարէն, անոնցմէ ո՞րը անէլի կշիռ կ'ունենայ...

Հասկնալի է, որ Հայաստանի իշխանութիւնները ամենայն հայոց կառավարութիւն չեն, չեղան տակաւին, եւ կրնան դժուարանալ ըլլալու դեռ երկար ժամանակ: Արդեօ՞ք ատիկա կ'արդարացնէ «Սփիւռքը իր գլխուն ճարը պետք է նայի» հոգեբանութենէն յառաջացող պահանջքը՝ համասփիւռքեան խորհրդարան մը մեջտեղ բերելու համար:

Խորհրդային ամբողջ 70-ամեակը այդ չըրի՞նք միթէ, մեր «գլխուն ճարը նայեցանք»: Իսկ հիմա՞. նոյն այդ հոգեբանութիւնն ալ կրնայ մեզի ըսել տալ՝ «Հայրենիքն ալ ի՞ր գլխուն ճարը թող նայի»: Ի՞նչ կ'ըլլայ նման մօտեցումի վերջնական արդիւնքը, եթէ ոչ երկիր մը, որ զրկուած է իր ժողովուրդէն, ժողովուրդի մեծ մասէն, եւ ժողովուրդ մը որ զրկուած է իր երկրէն, երկրի մեծ մասէն:

Անհայրենիք ժողովուրդ, անժողովուրդ հայրենիք:

Այս չէ՞ թշնամիին ալ ուզածը:

Այս չի նշանակեր ի հարկէ, որ Սփիւռքը անէլի համադրուած ուժերով չենք կրնար կառավարել, ու հասարակաց մեր դժուարութիւնները միասնաբար հարթելու միջոցներ գտնել: Կը մնայ որոշել, թէ խորհրդարան մըն է լուծումը:

Տակաւին կը մնայ համայն հայութիւնը «մէկ ազգ՝ մէկ ժողովուրդ» հասկացողութեամբ առաջնորդելու հրամայականը: Ի՞նչպէս:

Հարցը սեղանին վրայ է:

